

ALICE VOINESCU :

„Întâlnire cu eroi
din literatură și teatru“

Există restituiri editoriale care, făcînd dreptate unei personalități oarecum uitate, intrate în penumbră, aduc un important serviciu istoriei culturii române, dar și dezvoltării ei actuale. O asemenea valoare are și „Întâlnire cu eroi din literatură și teatru“, o carte voluminoasă, apărută în Editura „Eminescu“. Antologia (beneficiind de un competent, pătrunzător și cald studiu introductiv al lui Dan Grigorescu) propune atenției contribuția intelectuală a celei ce a fost Alice Voinescu. Se destramă astfel o nedreaptă cortină a tăcerii — căci referirile la comentatoarea lui Eschil, a lui Montaigne, a teatrului și filozofiei contemporane au fost în ultimii ani extrem de rare. Se înfăptuiește un act de justiție și mai important. Fie și simpla lectură a studiilor acum publicate împreună, iar unele chiar inedite, impune numele autoarei, face ca Alice Voinescu să-și capete locul de frunte, meritat, în cultura românească.

Strălucită studentă a lui Titu Maiorescu, C. Rădulescu-Motru, Nicolae Iorga, distinsă elevă a lui Th. Lipps, Johannes Volkelt, Brunshvieg, Lalande, Levy-Brühl, doctor în filozofie la Paris (cu o teză consacrată școlii din Marburg), iată „universitățile“ de prestigiu ale Aicei Voinescu. Profesoară la Conservator (după ce i se refuzase catedra la Facultatea de filozofie, dintr-o prejudecată legată de sex), eseist literar, critic teatral, publicist activ, conferențiar cu mare și elevată audiență, colaboratoare a radioului (omagiată de Tudor Arghezi într-o tabletă), propagatoare delicată a unui feminism blînd și delicat (chiar timid, așa zice), iată, pe scurt, principalele fațete ale activității sale.

De o solidă formație, de o impresionantă erudiție, Alice Voinescu ne apare ca o personalitate de prim rang prin probitatea sa intelectuală, prin autenticitatea trăirii sale spirituale, prin adîncimile, unitatea și consecvența perspectivei sale culturale. Autoritatea scrisului este generată și de distincția omului Alice Voinescu era un „suflet frumos“, cum au remarcat mulți dintre cei care au cunoscut-o. Ea credea în forța omului, în

frumusețea „trestiei gînditoare“ și în progres — ca întrupare a unei atitudini morale, dar și ca acțiune a individului și a speței.

În scrisul Aicei Voinescu respiră atmosfera unei epoci. Activitatea ei contribuie la întărirea aprecierii că primele decenii ale secolului nostru au fost unele dintre cele mai dinamice din întreaga istorie a culturii românești, că în această perioadă exegeza filozofică și estetică a beneficiat de o înflorire fără precedent. Studii ca acelea consacrate lui Montaigne, Eschil, Wedekind, T. Wilder, Ibsen sînt un nou argument (așa cum sublinia și Dan Grigorescu) că, în acești ani, înregistrăm o valoroasă contribuție românească în interpretarea creației artistice și literare a lumii.

Diverse, dar insufletite de mereu aceleași competență, vocație și combustie intelectuală, scrierile Aicei Voinescu formează o *operă*.

Centrele de interes, subiectele și mai ales temele care au atras-o pe Alice Voinescu într-o viață de ardentă reflecție spirituală, neobosită cercetare și generoasă dăruire pedagogică sînt fundamentale. Pe urmele lui Volkelt, autoarea exegezei consacrate creatorului *Perșilor* și a unor pătrunzătoare eseuri despre Agamemnon, despre Electra, Antigona, Hamlet ori Faust este unul dintre cei mai substanțiali și patetici teoreticieni al tragicului — ca o categorie filozofică și estetică majoră, ca o dimensiune fundamentală a existenței. Considerînd tragicul drept „aspectul cel nou al conștiinței active“, „actul dramatic al spiritului de a se descătușa din determinism“, Alice Voinescu aprecia explicitarea noțiunii „mai mult decît o îndatorire intelectuală sau estetică. Nepreciziunea acestui concept trage după sine falsificarea concepției de eroism, dînd naștere unei confuzii de valori, primejdioasă pentru cultura noastră“, scria ea într-un articol despre O'Neill.

Eseurile închinat lui Wedekind, Pirandello, Shaw, Ibsen, T. Wilder, Jean Cocteau rămîn pînă azi cele mai pătrunzătoare studii consacrate acestor autori, la noi. Finețea intuițiilor le recomandă însă, deopotrivă, atenției cercetătorilor și iubitorilor teatrului din întreaga lume. Analizele făcute pieselor *Prometeu înlănțuit*, *Strigoii*, *Burghezul gentilom*, teatrului lui O'Neill (și referirile ar putea continua) sînt excepționale tocmai prin capacitatea de a releva as-

pecte profunde, grave, esențiale, perene. Nu o dată, opere ce păreau a supraviețui doar prin faimă își recapătă sub pana Alice Voinescu demnitatea. Explorându-le universul, autoarea aduce la lumină, revelează scinteieri mai puternice, mai fascinante decât cele tradiționale. Demersul de restaurator ce restabilește culorile inițiale este întrecut de cel al descoperirii unor valori ignorate. „Nuielușa magică” se dovedește a fi conștiința modernă, critică și creatoare totodată, perspectiva filozofică a autoarei.

Fiecare pagină a „Întîlnirilor cu eroi din teatru și literatură” comunică, odată cu erudiția și altitudinea spirituală ale autoarei, fiorul unei tensiuni emoționale reale. Fiecare lucrare cucerește prin simplitatea gândului și a formulării, izvorită din profunzimea meditației și vibrația sufletului. Lirismul Alice Voinescu nu este un ornament, o modalitate de a capta bunăvoința cititorului. El țîșnește din trăirea artei și din credința adîncă în misiunea ei modelatoare. Artă este considerată de Alice Voinescu domeniul prin excelență al problemelor de conștiință care, ele, asigură supremația omului. Artă este pentru comentatoarea dramei antice calea unei trăiri superioare prin forța cu care este întreținut idealul absolutului. În opera exegetei lui Montaigne, demersul critic apare ca o „analiză care despică, cunoaște, dar și tămăduiește”, ca o „regăsire”, „regenerare a puterii creatoare a duhului”. Apelînd la argumente raționale, la categorii intelectuale, Alice Voinescu este mereu atentă să nu strice „corola de minuni”, să transmită, alături de intenții, idei, gânduri artistice limpezi — inefabilul operelor, misterul creației și al vieții.

Aș încheia cu cîteva considerații privind cronicile de teatru ale Alice Voinescu. Acestea ne apar nu numai interesante, ci, sub multe aspecte, chiar exemplare. Este adevărat, cum s-a observat, cronicile dramatice sînt orientate de un spirit mai conservator decît eseurile despre

clasiți. Dar și în aceste cazuri Alice Voinescu evită tonul apodictic și supune meditației cititorului autoritatea argumentelor consacrate. Categorie, unele dintre judecățile ei de valoare s-au dovedit mult prea generoase. Dar toleranța, spiritul comprehensiv, asociat fineței esențiale, pun pe gînduri. Ele par adesea superioare exercitării unei critici judecătorești, oricît de dreaptă și necesară ar fi acestea.

Ceea ce m-a impresionat întotdeauna la Alice Voinescu este faptul că, în articolele consacrate actualității teatrale, spectacolul vieții este cel ce predează considerațiile despre spectacolul artei, și nu invers; comentînd o piesă sau alta, o montare sau alta, ea face drumul deductiv de la probleme morale, filozofice și sociale arzătoare, la reflectarea lor în artă. Ceea ce este, trebuie să recunoaștem, o perspectivă superioară, atotcuprinzătoare.

Cert, trecerea timpului nu a afectat aceste pagini de publicistică, pentru că ele beneficiază de o puternică și rafinată, în același timp, „structură de rezistență”. Izvorăsc dintr-un solid sistem de idei morale și estetice, expuse și valorate limpede, riguros, coerent și incitant. Alice Voinescu caută mereu, dincolo de aparențe, esențe, și dincolo de platitudini cotidiene, sensuri adînci, mesaje apte să modeleze oameni superiori.

Cronicile la care ne referim sînt demne de atenție prin puternica lor adresă către cititor, prin apelul lor la problematica cea mai fierbinte a actualității, prin corelarea subtilă a faptelor artistice cu aspirațiile publicului.

Consider „Întîlnire cu eroi din literatură și teatru” de Alice Voinescu un eveniment editorial, așa cum întîlnirea cu Alice Voinescu este un eveniment spiritual. Să fim recunoscători pentru acest dar Editurii „Eminescu”, lui Valeriu Răpeanu și autorului restituirii, Dan Grigorescu.

Natalia STANCU

---

telex-„teatrul” ● telex-„teatrul” ● telex-„teatrul”

(Continuare de la p. 90)

trul Dramatic din Baia Mare, au avut loc trei premiere: Chirița în provincie de Vasile Alecsandri (regia: Cornel Mititelu); scenografia: Ion Bădilă), Omul care a văzut moartea de Victor Eftimiu (regia: Mircea Graur; scenografia: Florin Harasim)

și între patru ochi de Aleksandr Ghelman (regia: Ion Deloreanu; scenografia: Florin Harasim). Alte spectacole în pregătire, la același teatru: Inocentul de Cristian Munteanu, O casă onorabilă de Horia Lovinescu și Peripețiile bravului soldat Svejk, dramatizare de Jean

Grosu, după romanul lui Hasek ● Două expoziții de caricatură au fost deschise în holarile teatrelor din Capitală: la Teatrul „Nottara”, expoziția de caricaturi a actorului Horațiu Mălăele, iar la Teatrul Mic, expoziția arhitectului Virgil Luscov.

FAIMA